

عقد بالای سر حضرت
رسم محبوب مشهدی هاست
که دستکم از عهد قاجار رواج دارد

آغازی دل نشین زیر سایه امام رضا(ع)

سمیرا شاهیان اظهارشان، اولین نشانه‌ای است که نگاه زائران و مجاوران رابه سمتشان می‌کشد؛ چادرهای تزیین شده با مروارید و منجوق به رنگ‌های کرم، آبی روشن و طوسی که چندسالی است جای چادر سفیدهای عروس را گرفته‌اند. سرو وضع شوق و ورق آقا دامادهای جوان هم نگاه‌ها را جذب می‌کند و دسته گل‌هایی که اتفاقاً بیشتر وقت‌ها برای راحتی عروس خانم، دست آن‌هاست. مقصد همه نشان، قبل از اینکه زیر سقف مشترک بروند، به سمت رواق شیخ طوسی است.

«عقد بالای سر حضرت» یکی از رسم‌های قدیمی و محبوب شهر مشهد است که قدمت آن به دوره قاجار بازمی‌گردد. در گذشته، فضای اطراف ضریح مطهر امام رضا(ع) خلوت‌تر از امروز بود و خانواده‌ها عروس و داماد رابه قسمت بالای سر ضریح می‌بردند تا خطبه عقدشان در نزدیک‌ترین نقطه به مرقدا امام خوانده شود. همین موضوع باعث شد این مراسم به نام «عقد بالای سر حضرت» شناخته شود و به تدریج به یکی از سنت‌های معنوی مردم مشهد تبدیل گردد.

با افزایش تعداد زائران و شلوغ‌تر شدن حرم، محل برگزاری این مراسم تغییر کرد. ابتدا از زوج‌ها را کنار پنجره فولادی می‌بردند، سپس این مراسم در رواق‌های دارالولایه و دارالحججه انجام شد و از سال ۱۳۹۷ در رواق شیخ طوسی برگزار می‌شود. با وجود این جایه جایی‌ها، نام «عقد بالای سر حضرت» همچنان حفظ شده و این سنت نه تنها میان مشهدی‌ها، بلکه در میان بسیاری از مردم ایران و حتی مسلمانان سایر کشورها، جایگاه ویژه و محبوبی دارد.

در این سال‌ها، رواق شیخ طوسی در مناسبت‌های شاد، حال و هوای دیگری دارد. یکی از این مناسبت‌ها روز ازدواج است که بانام‌های مبارک امام علی(ع) و حضرت زهرا(س) پیوند خورده است. در این رواق، زندگی‌های مشترک زیادی آغاز می‌شود که اولین صفحه‌شان بانام امام رضا(ع) ورق خورده است. در اینجا هم همیشه صدای دعا و صلوات بلند است. ولی گاهی صدای صلوات بلندتری به گوش می‌رسد: صدایی که خبر از «بله» عروس خانم در گرماگرم تبریک‌ها و بجزوه لبخند‌های دهد.

سفر خانوادگی برای عقد در حرم

دو خانواده از اصفهان، برای آغاز زندگی فرزندانشان، راهی طولانی را پشت سر گذاشته‌اند تا اولین «بله» ثمره‌های زندگی‌شان را در حرم امام رضا(ع) بشنوند. حنا، سما، عیسی، عروس جوان، بعد از گرفتن عکس‌های خانوادگی در حالی که به سمت صحن انقلاب راه افتاده است، می‌گوید: شروع زندگی پیش امام رضا(ع) آغازی دل‌نشین است. همیشه دلم می‌خواست زندگی‌ام این‌طور شروع شود؛ چون فکر می‌کنم عهد و قرارمان محکم بسته می‌شود.

آقا داماد بیست و یک ساله با لبخند، ماجرای این سفر را تعریف می‌کند: «عروس گفت می‌خواهم برای عقد برویم مشهد و ما هم اطاعت کردیم». جمله‌ای که خنده را روی لب اطرافیان می‌آورد.

محمد رضا سلطانی، پدر داماد، از حس متفاوت این سفر صحبت می‌کند: «ما فقط به نیت همین عقد، همگی از اصفهان راه افتادیم آمدیم مشهد. این اولین ازدواج در خانواده ماست که در حرم برگزار می‌شود. اینجا حال و هوای معنوی خاصی دارد؛ انگار پابست زندگی جوان‌ها اینجا محکم می‌شود.»

پدر عروس، محمد رضا سماعیلی، هم بین‌نگرانی‌ها و دعاهايش، آرزویی دارد و می‌گوید: امیدوارم زندگی‌شان زیر سایه امام رضا(ع) سرشار از آرامش و عاقبت به خیری باشد و فرزندان صالح و آینده‌آل نصیبشان شود.

بعد از صحبت‌های پدرها، مادر بزرگ داماد، فاطمه سلطانی که پیوند اولین نوه‌اش را دیده است با اشتیاق و لهجه اصفهانی بیان می‌کند: خیلی به دلم چسبید. تا حالا این طوری تجربه نکرده بودم. قلبم شاد شد.

اصرار برای عقد در جوار امام(ع)

چند قدم آن طرف‌تر، زوج جوان دیگری وارد رواق می‌شوند و به سمت پیشخوانی می‌روند که با گل‌دان‌های زیباترین شده است. می‌خواهند نامشان را اعلام کنند و نوبت بگیرند. مهلا محمدی و همسرش آشنایی‌شان در محیط کار شکل گرفته است. او معمار است و همسرش برنامه‌نویس. مهلا از گره‌هایی می‌گوید که در زندگی‌اش با عنایت امام رضا(ع) باز شده است: «خیلی وقت‌ها از آقا جواب گرفته‌ام. برای همین اصرار داشتم شروع زندگی‌ام زیر سایه ایشان باشد. حتی به آقا گفته بودم اگر حاجتم روا شود، می‌آیم همین جا و در جوار خودتان عقد می‌کنم.»

از مزار حاج قاسم تا حرم امام رضا(ع)

در بخش دیگری از رواق، مهدیه سالاری همراه پسرش محمد حسین فرخی، منتظر عروس و داماد خانواده‌هایشان نشسته‌اند. مهدیه خانم دختر دایی عروس است و از کرمان آمده‌اند. این خانم که نخستین بار نیست برای چنین مراسمی راهی مشهد شده است، می‌گوید: دفعه قبلی برای عقد پسر خاله‌مان آمدیم و این بار هم توفیق شد برای یکی دیگر از بچه‌های فامیل بیاییم. مهدیه خانم که یک خواهر مجرد هم دارد، با امید می‌گوید: همه آرزو دارند چنین قسمتی نصیبشان شود. امیدوارم برای خواهرم هم دوباره بیاییم حرم.

اودرباره رسم خانواده‌های کرمانی هم می‌گوید: بیشتر خانواده‌هایی که مذهبی هستند، برای عقد دختر و پسرهایشان می‌روند مزار حاج قاسم. آنجا اتاق عقد درست کرده‌اند. گاهی هم به حرم شاهزاده محمد یا گلزار شهدا می‌روند. ولی مشهدیکه دنیای دیگری است؛ آرامش و لذت خاص خودش را دارد.

او که برای رسیدن به مشهد چهارده ساعت در راه بوده است، اضافه می‌کند: تحمل سختی این راه به دیدن حرم می‌ارزد. به نظرم خانواده‌ها خیلی همت کردند که از کرمان برای عقد آمدند. البته عروس برایمان خیلی عزیز است؛ به همین دلیل ما هم سختی این سفر طولانی رابه جان خریدیم.

عقد با چاشنی دعای خیر برای دیگران

بین جمعیت زیادی که در رواق شیخ طوسی حضور دارند و خانواده‌هایی که در صف ایستاده‌اند تا نوبت عقد فرزندانشان شود، یاسمن خراسانی و علی سالاری کنار پدر بزرگ و مادر بزرگشان عکس یادگاری می‌گیرند. پدر بزرگ و مادر بزرگ مسن هستند و روی صندلی‌های تاشو نشسته‌اند و عروس و داماد در طرفین این دو بزرگ‌تر ایستاده‌اند و لبخند می‌زنند. یاسمن بیست و دو ساله است و می‌گوید علاقه شخصی‌اش و البته رسم خانواده‌های مشهدی باعث شده است عقدشان را در حرم برگزار کنند؛ البته معتقدم تا امام رضا(ع) نطلبید، جور نمی‌شود آدم اینجا بیاید.»

او که مدتی قبل از مراسم ازدواج خودش برای عقد دختر خاله‌اش به حرم آمده بود، از لحظه دعاها سر عقد با ذوق حرف می‌زند و می‌گوید: خیلی سفارش کردند دعا کنیم. من هم برای همه دعا می‌کردم؛ اول برای بقیه و آخر برای خودم. به ویژه برای کسانی که می‌دانستم گرفتاری دارند و قلبا دوستشان دارم. اعتقاد دارم اینجا دعا برآورده می‌شود.

